U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové, Mgr. Daniely Zemanové, Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **Q. S.**, zastoupený JUDr. Ladislavem Labanczem, advokátem se sídlem Ostrovského 253/3, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 10. 2008, č. j. OAM-488/LE-BE03-BE07-2008, ve věci mezinárodní ochrany, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2009, č. j. 46 Az 3/2009 – 18,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení shora označeného pravomocného rozsudku Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), jímž byla podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „správní orgán“), ze dne 24. 10. 2008, č. j. OAM-488/LE-BE03-BE07-2008; tímto rozhodnutím byla stěžovatelova žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, neboť správní orgán s ohledem na postup stěžovatele shledal, že žádost podal pouze s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění.

Vzhledem k okolnosti, že v dané věci se jedná o kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany, Nejvyšší správní soud se ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. nejprve zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS, www.nssoud.cz.

Podle tohoto usnesení je podstatným přesahem vlastních zájmů stěžovatele jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech mezinárodní ochrany je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů. V zájmu stěžovatele v řízení o kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany je pak nejenom splnit podmínky přípustnosti kasační stížnosti a svoji stížnost opřít o některý z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s., nýbrž také uvést, v čem spatřuje – v mezích kritérií přijatelnosti – v konkrétním případě podstatný přesah svých vlastních zájmů a z jakého důvodu by tedy měl Nejvyšší správní soud předloženou kasační stížnost věcně projednat.

V podané kasační stížnosti však stěžovatel žádný konkrétní důvod v tomto smyslu neuvedl; konstatoval pouze, že rozhodnutí krajského soudu napadá v rozsahu výroku I., kterým se žaloba zamítá, a výroku II., dle kterého žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, přičemž má za to, že se krajský soud dopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Nejprve přitom popsal postup krajského soudu, který dospěl k závěru, že postup správního orgánu dle § 16 odst. 2 zákona o azylu je správný (a uvedení nového důvodu pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany - účast stěžovatele na hnutí Falun Gong - až v průběhu jednání dne 10. 4. 2009 vyhodnotil jako účelové) s tím, že v daném případě nelze učinit ani závěr ohledně nebezpečí vážné újmy a udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a zákona o azylu. V tomto ohledu stěžovatel namítl, že krajský soud řádně nezkoumal, zda jsou dány podmínky dle ustanovení § 14 zákona o azylu; poukázal na to, že v minulosti se zúčastňoval hnutí Falun Gong, čímž se dostal do problémů se zákony plánovaného rodičovství a obává se sterilizace, což zakládá humanitární důvody, pro které mu měl být azyl udělen. Dle jeho názoru tyto skutečnosti rovněž zakládají důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Závěrem stěžovatel navrhl

jednak přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti a jednak zrušení napadeného rozsudku krajského soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

K tomu Nejvyšší správní soud považuje za nutné nejprve alespoň rámcově připomenout, že stěžovatel podal žádost o udělení mezinárodní ochrany poté, co byl v důsledku svého nelegálního pobytu (od roku 2001) zadržen a umístěn do zařízení pro zajištění cizinců Bělá – Jezová (v roce 2008), přičemž jako důvody své žádosti uvedl, že v Číně nic nemá a nechce se tam vrátit; totéž v podstatě potvrdil i během pohovoru k důvodům žádosti o udělení mezinárodní ochrany, v němž současně uvedl, že ve vlasti neměl žádné problémy a důvody jeho odjezdu (v roce 1997) souvisely s možností pracovat v České republice.

V návaznosti na tento rámcový skutkový kontext pak Nejvyšší správní soud konstatuje, že o udělení mezinárodní ochrany stěžovatel požádal až po několikaletém nelegálním pobytu na území České republiky ve chvíli, kdy mu hrozilo správní vyhoštění (uložené rozhodnutím Policie České republiky ze dne 28. 9. 2008, č. j. CPPH-22344/ČJ-2008-03, na dobu 3 let). Existuje tak vyvratitelná domněnka, že žádost stěžovatele byla účelová a stěžovatelem napadané závěry správního orgánu, resp. krajského soudu v tomto směru nejsou nikterak excesivní a rozporné se současnou judikaturou, dle které: „*...v případě podání žádosti o mezinárodní ochranu až ve chvíli, kdy žadateli hrozí vyhoštění, existuje vyvratitelná domněnka, že tato žádost byla účelová. Žadatel však může prokázat nejen, že žádost nemohl podat dříve, ale (nezávisle na tom, že ji mohl podat dříve) rovněž, že ji nepodal pouze s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění. Použití ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu tudíž vyžaduje třístupňový test: (1) zda hrozí stěžovateli vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny; (2) zda mohl žadatel požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve; a (3) zda je z postupu žadatele patrné, že žádost o mezinárodní ochranu podal „pouze“ s cílem vyhnout se tomuto hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny. Tyto tři podmínky musí být splněny kumulativně; v případě nesplnění byť jedné z nich nelze § 16 odst. 2 zákona o azylu aplikovat*“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 8. 2008, č. j. 5 Azs 24/2008 – 48, publikovaný pod č. 1724/2008 Sb. NSS).

Podání žádosti o mezinárodní ochranu až v případě hrozícího vyhoštění je v praxi ve většině případů účelové, neboť pro žadatele představuje způsob, jak se správnímu vyhoštění (minimálně dočasně) vyhnout. Nicméně pokud žadatel přesvědčivě prokáže, že mu hrozí v zemi původu pronásledování z azylově relevantních důvodů nebo skutečné nebezpečí vážné újmy, je správní orgán povinen se zabývat i těmito tvrzeními z hlediska případné aplikace ustanovení § 12 a § 14a zákona o azylu. Podstatné však je, aby žadatel nějaká taková tvrzení vůbec uvedl, neboť v případě řízení o udělení mezinárodní ochrany stíhá břemeno tvrzení žadatele, který ho však v daném případě neunesl, neboť ve vztahu k výše citovaným ustanovením zákona o azylu ničeho netvrdil (viz výše).

V řízení o udělení mezinárodní ochrany je přitom základním a často jediným důkazním prostředkem, který žadatel o udělení mezinárodní ochrany může správnímu orgánu předložit, jeho vlastní výpověď o okolnostech, které jej vedly k odchodu ze země původu. Z této výpovědi je třeba důsledně vycházet a její rozšíření o zcela nové důvody odchodu z vlasti tak, jako to během jednání před krajským soudem učinil stěžovatel, pak zcela zásadním způsobem snižuje jeho věrohodnost; k otázce rozporů ve výpovědích žadatele způsobujících nevěrohodnost jeho výpovědí a svědčících o účelovosti jeho tvrzení srov. např. rozhodnutí ze dne 11. 5. 2005, č. j. 3 Azs 246/2004 - 40, www.nssoud.cz. Z tohoto pohledu tedy krajský soud nepostupoval nijak excesivně či rozporně s dosavadní správní judikaturou, nehledě na to, že stěžovatelem dodatečně uplatněnou námitku ohledně problémů se zákony plánovaného rodičovství či tzv. politikou jednoho dítěte v Číně neuznal Nejvyšší správní soud za azylově relevantní důvod v případech skutkově obdobných, např. v rozsudku ze dne 16. 8. 2005, č. j. 5 Azs 120/2005 - 60, publikovaném pod č. 1205/2007 Sb. NSS.

Co se týče rozsahu zjišťování skutkového stavu věci a opatřování důkazů ohledně situace v zemi původu, včetně okolností azylově relevantních, má správní orgán povinnost zjistit skutečný stav věci pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu řízení o mezinárodní ochraně uvedl; srov. především rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 12. 2003, č. j. 5 Azs 22/2003 - 41, www.nssoud.cz. Byla-li tedy tak, jako v daném případě žádost o mezinárodní ochranu zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona o azylu s tím, že ji stěžovatel podal až poté, co mu hrozilo správní vyhoštění, přičemž neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a zákona o azylu, nemohou před soudem obstát námitky nesprávného posouzení vztahující se k otázce neudělení azylu či doplňkové ochrany; srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 4 Azs 300/2004 – 36, www.nssoud.cz.

Pokud jde o posuzování důvodů pro udělení humanitárního azylu (§ 14 zákona o azylu) v situaci, kdy je žádost o azyl zamítána jako zjevně nedůvodná, odkazuje v tomto směru Nejvyšší správní soud rovněž již na svou ustálenou judikaturu (např. rozsudek ze dne 15. 10. 2003, č. j. 1 Azs 8/2003 – 90, nebo rozsudek ze dne 31. 10. 2003, č. j. 4 Azs 23/2003 - 65, www.nssoud.cz) a současně připomíná, že i žadatel se zjevně nedůvodnou žádostí o udělení azylu se může dovolat humanitárních důvodů, popř. správní orgán je může shledat sám již v rámci zkráceného řízení. V takovém případě ovšem není místo pro zamítnutí žádosti pro zjevnou nedůvodnost podle § 16 zákona o azylu se současným udělením humanitárního azylu, ale naopak pouze kladný výrok ve smyslu § 14 téhož zákona (rozsudek ze dne 2. 3. 2005, č. j. 3 Azs 77/2004 – 86, www.nssoud.cz).

K tomu, zejména s ohledem na absenci konkrétních a věrohodných tvrzení stěžovatele, že by jeho případ bylo možné podřadit pod § 14 zákona o azylu, zdejší soud dodává, že smysl institutu humanitárního azylu spočívá v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 14a zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na případy, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu (viz rozsudek ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 – 55, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že v případě napadeného rozsudku nebylo shledáno žádné zásadní pochybení ze strany krajského soudu, který se svým postupem nikterak neodchyluje od shora uvedené judikatury, která je jednotná a ustálená a poskytuje dostatečnou odpověď na námitky uplatněné v kasační stížnosti. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud neshledal žádného důvodu pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání a konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a proto ji shledal ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

Stěžovatel podal návrh, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek dle ustanovení § 107 s. ř. s. O tomto návrhu Nejvyšší správní soud nerozhodl, neboť kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany je odkladným účinkem vybavena ex lege (§ 32 odst. 5 zákona o azylu).

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 3, větu první, s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno nebo žaloba odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. února 2010

JUDr. Radan Malík
předseda senátu